

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 93/2020-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. marca 2020 prerokoval vyhlásenie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky Martina Vernarského o jeho zaujatosti vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 2280/2019 a takto

r o z h o d o l :

Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky Martin Vernarský je v y l ú č e n ý z konania a rozhodovania vo veci vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2280/2019.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sudca III. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) Martin Vernarský svojím listom z 11. februára 2020 predsedovi ústavného súdu oznámil, že 16. decembra 2019 bola ústavnému súdu doručená ústavná sťažnosť Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Šrobárova 2, Košice, IČO 00 397 768 (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátskou kanceláriou Sýkora – advokátska kancelária, s. r. o., Murgašova 3, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Matej Sýkora, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1

a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Sžfk 37/2018 z 26. septembra 2019 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 S 60/2017 z 15. augusta 2017. Ústavná sťažnosť sťažovateľky vedená ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2280/2019 bola 16. decembra 2019 v súlade s Rozvrhom práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 pridelená sudcovi ústavného súdu Mojmírovi Mamojkovi ako sudcovi spravodajcovi. Na konanie vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky je v súlade s § 47 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) príslušný tretí senát ústavného súdu v zložení Mojmír Mamojka (predseda senátu) a sudcovia Peter Straka a Martin Vernarský.

2. Sudca ústavného súdu Martin Vernarský, vychádzajúc z dikcie § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, predsedovi ústavného súdu v súlade s § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde oznámil skutočnosti, ktoré zakladajú dôvod na jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2280/2019, a to pre jeho pomer k sťažovateľke ako účastníčke konania. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu zdôraznil, že jeho vzťah k sťažovateľke je objektívne determinovaný nielen pracovným pomerom u sťažovateľky, ktorý trvá od roku 2000, ale aj členstvom vo Vedeckej rade Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (ďalej len „vedecká rada“), ktoré začal vykonávať aktívne na prvom zasadnutí tohto orgánu akademickej samosprávy, ktoré sa uskutočnilo 8. novembra 2019.

3. V závere svojho listu sudca ústavného súdu zdôraznil, že aj keď sa v označenej veci sťažovateľky subjektívne zaujatým necíti, popísané skutočnosti objektívne vyvolávajú pochybnosti o jeho nezaujatosti. Vzhľadom na uvedené preto sudca ústavného súdu predložil na zabezpečenie postupu podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyhlásenie o svojej zaujatosti vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky predsedovi ústavného súdu

a zároveň navrhol, aby príslušný senát ústavného súdu rozhodol o jeho vylúčení z prejednávania a rozhodovania v označenej veci.

II.

4. V súlade s § 49 ods. 1 a 4 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezaujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde (odsek 1). Dôvody vylúčenia podľa odseku 1 alebo odseku 2 oznámi sudca ústavného súdu bezodkladne predsedovi ústavného súdu (odsek 4).

5. Podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu môže sám vyhlásiť svoju zaujatosť vo veci; musí tak urobiť písomne bezodkladne a uviesť jej dôvody. Na opakované vyhlásenia zaujatosti vo veci vyhlásené tým istým sudcom ústavného súdu z toho istého dôvodu ústavný súd neprihliadne, ak už o predchádzajúcom vyhlásení sudcu ústavného súdu o svojej zaujatosti vo veci rozhodol.

6. V súlade s § 51 ods. 2 prvou vetou zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu ústavného súdu rozhoduje iný senát ústavného súdu určený rozvrhom práce.

7. Podľa čl. IV bodu 1 písm. d) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 51 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde rozhoduje štvrtý senát, ak ide o sudcov tretieho senátu.

8. Pokynom predsedu ústavného súdu z 12. februára 2020 bola vec pridelená IV. senátu ústavného súdu.

9. Ústavný súd po posúdení dôvodov uvedených v oznámení sudcu III. senátu ústavného súdu Martina Vernarského vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 2280/2019 dospel k záveru, že dôvody, ktoré vo svojom oznámení uviedol, sú dostačujúce na vznik pochybností o jeho nezaujatosti pri rozhodovaní v danej veci.

10. V súlade s § 10 ods. 1 prvou vetou zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysokých školách“) rektor je štatutárnym orgánom verejnej vysokej školy, riadi ju, koná v jej mene a zastupuje ju navonok.

11. Podľa § 11 ods. 1 a 3 zákona o vysokých školách členov vedeckej rady verejnej vysokej školy vymenúva a odvoláva rektor po schválení akademickým senátom verejnej vysokej školy. Funkčné obdobie členov vedeckej rady verejnej vysokej školy je štvorročné (odsek 1). Predsedom vedeckej rady verejnej vysokej školy je rektor (odsek 3).

12. Do pôsobnosti vedeckej rady verejnej vysokej školy v súlade s § 12 ods. 1 zákona o vysokých školách predovšetkým patrí prerokúvanie dlhodobého zámeru verejnej vysokej školy [písm. a)], hodnotenie úrovne verejnej vysokej školy [písm. b)], schvaľovanie kritérií na získanie titulov docent a profesor [písm. e)], schvaľovanie podmienok na obsadzovanie funkcií profesorov [písm. i)], schvaľovanie návrhov rektora na obsadzovanie funkcií hosťujúcich profesorov [písm. j)], udeľovanie vedeckých hodností [písm. k)].

13. Podľa § 12 ods. 2 zákona o vysokých školách vedecká rada verejnej vysokej školy rokuje o otázkach, ktoré jej predloží predseda vedeckej rady verejnej vysokej školy, alebo o otázkach, na ktorých sa uznesie.

14. V kontexte rozhodovania ústavného súdu vo veci vylúčenia sudcu ústavného súdu pre jeho zaujatosť ústavný súd zdôrazňuje, že požiadavka nestrannosti sudcu sa dotýka samej podstaty spravodlivosti a jej vnímania. Nestrannosť znamená absenciu zaujatosti či predsudku, znamená, že sudca nemá žiaden osobný záujem na výsledku konania

(porov. BARAK, A. *Judge in a Democracy*. Princeton University Press, 2008, s. 101 a nasl.), resp. nevzniká navonok legitímny dojem, že by takýto záujem mohol mať. Rozhodovanie sudcom, ktorý nie je nestranný, nie je len popretím rovnosti účastníkov konania, ale ide svojím spôsobom aj o rozhodovanie vo vlastnej veci (*nemo iudex in causa sua*; porov. bod 5 uznesenia Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. Nao 46/2010-78 z 11. júna 2010; www.nssoud.cz), a vôbec o popretie zmyslu súdnictva a práva. Rozhodovať nestranne nie je právom, výsadou či privilegiom sudcov. Ide o základnú povinnosť sudcov, o štrukturálny prvok súdneho systému (II. ÚS 381/2017).

15. Z pohľadu ľudsko-právneho a z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti (Piersack proti Belgicku, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. 10. 1982; Pohoska proti Poľsku, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok z 10. 1. 2012). Nestrannosť má stránky subjektívnu a objektívnu. Európsky súd pre ľudské práva zároveň zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to jednak vo všeobecnosti (Olujic proti Chorvátsku, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinský proti Českej republike, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok z 9. 2. 2012, bod 87). Nestrannosťou je vo vnímaní ESLP absencia zaujatosti či predsudku vo veci a táto nestrannosť môže byť overovaná už spomenutým subjektívnym a objektívnym testom. Východiskom je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prejednávanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prejednanie veci pre seba.

16. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti („*Justice must not only be done, it must also be seen to be done.*“). Podľa ESLP musí byť ustálené, či existujú zisiteľné skutočnosti, ktoré môžu

vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras proti Litve, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok z 10. 10. 2000, bod 32). Pozícia namietajúceho má v objektívnom teste dôležitý význam, avšak rozhodujúce je, či je jeho obava aj objektívne akceptovateľná.

17. Z judikatúry ústavného súdu teda vyplýva, že existenciu nestrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00).

18. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, bral zo subjektívneho hľadiska do úvahy, že sudca ústavného súdu Martin Vernarský sám svoju zaujatosť v predmetnej veci vyhlásil a zároveň zdôraznil, že sa subjektívne zaujatým necíti. Na podklade skutočností už popísaných (body 2 a 3 tohto uznesenia) však zároveň uviedol, že tieto objektívne podľa jeho názoru vyvolávajú pochybnosti o jeho nezaujatosti.

19. Pokiaľ ide o objektívne hľadisko nestrannosti, ústavný súd zastáva názor, že oznámené skutočnosti vzbudzujú objektívne pochybnosti o nezaujatosti sudcu ústavného súdu Martina Vernarského. Ústavný súd už síce vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 102/2018 rozhodol za obdobných skutkových okolností, že pracovný pomer k sťažovateľke nie je sám osebe dostačujúci na vznik pochybností o zaujatosti sudcu ústavného súdu pri rozhodovaní v konkrétnej veci.

20. V konkrétnych okolnostiach veci je však pomer sudcu ústavného súdu determinovaný nielen pracovno-právnym pomerom k sťažovateľke ako účastníčke konania vedeného ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2280/2019, ale zároveň aj aktívnym výkonom jeho členstva v orgáne akademickej samosprávy sťažovateľky.

21. Rektor vysokej školy (sťažovateľky) je jej štatutárom, čo zároveň znamená, že je oprávnený v konkrétnych okolnostiach veci sťažovateľku zastupovať aj v konaní o ústavnej sťažnosti. Zároveň je rektor vysokej školy *ex lege* aj predsedom vedeckej rady, ktorej členom je aj sudca ústavného súdu Martin Vernarský, a v právomoci vedeckej rady v rámci jej zverených úloh je aj rokovanie o otázkach predložených samotným rektorom. Rektor vysokej školy teda zároveň z titulu svojej funkcie definuje (môže definovať) aj rozsah výkonu právomoci vedeckej rady. Okrem uvedeného rektorovi vysokej školy vo vzťahu k členom vedeckej rady, teda aj vo vzťahu k sudcovi ústavného súdu Martinovi Vernarskému, patria aj zdieľané menovacie právomoci a zdieľané odvolacie právomoci (právomoci členov vedeckej rady odvolať).

22. Všetky už popísané skutočnosti determinujúce vzťah sudcu ústavného súdu k sťažovateľke ako účastníčke konania o ústavnej sťažnosti podľa názoru ústavného súdu objektívne vzbudzujú pochybnosti o nestrannosti sudcu ústavného súdu Martina Vernarského v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2280/2019.

23. Z uvedených dôvodov IV. senát ústavného súdu rozhodol podľa § 49 ods. 1 prvej vety v spojení s § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2020

Miroslav DURÍŠ
predseda senátu